

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celipoli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 19.

V Ljubljani, 1. oktobra 1876.

Tečaj XVI.

Šesti občni zbor Cecilijine družbe v Gradcu.

(Konec.)

Da bi se pa pravo cerkveno petje tudi po širokem katoliškem svetu razširilo, zato napravlja vsako leto občne zборе po različnih mestih, pri katerih se pojo pesmi med Božjo službo koralno in mnogoglasno, ter se družbeniki posvetujejo o društvenih zadevah. In letos je bil 6. občni zbor v Gradcu, v prvič na Avstrijskem. Pod vodstvom kapelnika škofijske cerkve v Regensburgu, g. Haberla, so se zbrali cerkveni pevci iz Regensburga, potlej iz Admonta, Št. Lamperta, Bruka, Riegersburga in Uebelbacha Sekovske škofije k poskušnjam 27., 28. in 29. avgusta. Popoldan 29. avgusta ob 6. so stopili očitno na kor škofijske cerkve in so peli lavretanske litanije od Rinaldija di Mel (16. stol.) in „Tantum ergo“ od Hanischa. V litanijah se je vrstilo mnogoglasno petje s častitljivim koralom in kakor glasovi iz drugih svetov so se širili ti sveti glasovi po cerkvi. Drugi dan so peli ob 7. lahko mašo od Greitha, da se je pričujočim dirigentom pokazalo, kako se dajo tudi lahke maše in sicer z malimi močmi izpeljati. Ob $\frac{1}{2}$ 9 pa je imel prelat g. Dr. Büchinger svojo zlato mašo z azistenco 197 duhovnov, pri maši se je pela „Missa Papae Marcelli“ od Palestrinija in potem „Te Deum“ od Witta. Kdor bi se hotel prepričati o veličastnosti teh spevov, mora jih sam slišati, popisati se to ne da. Ob $\frac{1}{2}$ 4 so bile večernice, pri katerih so zopet peli psalme različnih starih mojstrov, himno pa koralno. Naj ne zabim omeniti, da koral ni nič groznega ali dolgočasnega, kakor bi si kdo domišljjal, ampak dobro izpeljan je ljubeznjivo, prijazno in veličastno petje. O 6. je bilo obiskanje sv. Rešnjega telesa, pri katerem so peli 12 šte-

Levstik

vilk od novih skladateljev v stroki cerkvenega petja. Tukaj smo zopet lahko opazovali, kako velik je razloček med radostjo, ktera se na pr. pri „Alleluja“ v gradualih do neba vzdiguje, in pa med valcerji in drugimi enakimi nespodobnostmi, kateri imajo radost pobožnega duha nadomestovati. V četrtek ob 7. je bila črna maša in pel se je „Requiem“ od Hallerja, ob 9. so pa škof Zwerger imeli veliko mašo in pela se je maša: „Qual donna“ od Orlando di Lasso. Popoldan ob 3. je bil križev pot od Witta in ob 6. zopet obiskanje sv. Rešnjega telesa z mnogimi duhovnimi spevi starih mojstrov. Naj še to omenim, da se je „introitus, graduale, offertorium in communio“ vselej pelo tako, kakor obred tistega dne tirja, in tako se je kor povse skladal z mašnikom pred altarjem. To se je pelo ali koralno ali mnogospavno. Pri „gloria in credo“ se še beseda ni izpustila, nikar pa, da bi se bili ti cerkveni spevi krajšali, ali se stavki poljubno prestavljali ali pa polovica ali še več ko tretjina izpustila. Tako pačenje liturgije je cerkev v mnogih zborih naravnost prepovedala.

Po mašah so bili oba dni zbori vseh vdeležnikov, v katerih so govorniki pričujoče živo spodbujali k gojitvi liturgičnega petja, med njimi tudi škof Zwerger, kateri so na koncu sej vselej pričujoče blagoslovili. Zvečer so bila zbirališča vdeležnikov v Puntigamovi pivarni, kjer je izvrstno igrala banda Franc Karlovega polka. Tukaj je drug večer tudi razveseljeval kor dečkov iz Regensburga pričujoče z dvema sprevoma pod vodstvom Rennerja iz njegovih „Regensburger Oberquartette“. Ako si pa, dragi čitatelj, domišljuješ, Bog vé, kakove moči so bili pevci, kateri so vse izverševali, se zelo motiš. Iz Regensburga so prišli mali dečki, kakoršne vidimo vsak dan iz naših šol ven in noter hoditi, tudi iz Štajerskega so bili dečki, in sicer mnogo kmetiških; deklic gosposkih sem videl samo dvojce in troje kmečkih. Tenor in bas so zastopali pevci dotičnih korov in njih dirigentje. Vseh skup jih je znalo biti od 50 do 60.

Gostje so se bili zbrali v prav obilnem številu iz vsega Nemškega, Českega, iz Ogerske, celo iz Francozke. Slovencev iz Kranjskega je bilo 11, med tem 1 učitelj. Trije iz Gorice, rojeni Krajnci, so prišli v imenu pevskega društva „Slavca“ v Gorici. Društvo je dalo po gosp. Vidicu zboru sporočiti, da izvoli za svojega častnega uda dr. Witta, glavnega predsednika Cecilijine družbe, kateri zavoljo bolehnosti ni mogel k zboru priti. To vest je zbor z gromovito pohvalo sprejel. Gradčani so se od kraja bolj malo menili za produkcije. Ali, ko se je glas lepote cerkvenega petja zmiraj bolj po mestu razširjal, se je tudi cerkev zmiraj bolj polnila, in zadnji večer je bila posebno z gospodo prenapolnjena. Kar je pa še posebno vse hvale vredno, ljudstvo se je sploh spoštljivo obnašalo, in bralo se je pričujočim na obrazih, da jim globoko v srce sega,

kar slišijo. Naj „Učiteljski Tovariš“ to sporoča svojim bratom, kateri imajo večidel še zmiraj nalogo pri najsvetejših opravilih s petjem sodelovati. Naj nam bo to velikansko gibanje na polji cerkvenega petja, katero se vže razširja ne le samo po Nemških deželah, ampak tudi čez Poljsko, Češko, Ogrsko, Belgijo, Francijo, Anglijo, celo Ameriko, naj nam bo, pravim, to gibanje v pomislek, ali ne bi tudi mi Slovenci jeli misliti na to, kako bi se tudi pri nas petje dalo vravnati po volji in poveljih katoliške cerkve. To je pa tudi pomiselka vredno iz národnega obzira. Zakaj, to je gotova resnica, da vmetno petje vpliva odgojilno na narode, in nobeno drugo petje (se ve da vmetno) se ne more stalno razširiti in vkoreniniti v zadnjem gorskem kotu, kakor le cerkveno petje. To spoznajo dobro nemške vlade. Zato pa podpirajo, še celo denarno, može, da se morejo Cecilijinih zborov vdeleževati. Škoda, da se je bila ta reč med nami Slovenci nekoliko prezrla, akoravno je bila vže sem ter tje naznanjena, drugače bi se bil zbora gotovo še sem ter tje kak g. učitelj iz Slovenskega vdeležil. Za pot bi mu gotovo ne bi bilo nikoli žal in brez sadu to potovanje tudi ne bilo ostalo.

Valentin Vodnik.

VI. Spoznavši napake učenika svojega M. Pohlina — sklene Vodnik vzbujevan po Zoisu rojakom svojim spisati dobro slovnico in pošten slovar, in res neutrudoma nabira za slovar, katerega je oménil že l. 1802 „Brünner Tagblatt Nro. 63“ in v katerem je dal kratko sporočilo l. 1806 „Laibach. Wochenblatt Nro. 25. 26“, ter spisuje slovnico, katero doverši v nemški besedi l. 1807. Kako ga tedaj skoro v norcéh Kopitar prehití s svojo slovnico, in kako mu je to po njegovem odhodu na Dunaj potolažen po baronu Zoisu popravljaj Vodnik in doveršiti pomagal, pripoveduje Kopitar sam v svojem lastnem opisovanji (Gramm. der Slav. Sprach. Kop. S. 388; Slav. Bibl. Mikl. 1851; Koledarč. Bleiweis. 1855 str. 24; Kop. gesamm. Schrift. Mikl. 1857. Selbstbiographie itd.)

L. 1806 je bil Vodnik latinskim šolam predstojnik, dokler jim l. 1807 prefekt postane sloveči Fr. Hladnik (r. 1773, u. 1844). Tedaj so preravnali nekoliko šolstvo, in po novem načertu naj bi se povéstnica pričlenjala učiti z zgodovino domačo. V ta namen spiše Vodnik knjigo, in prefekt Hladnik izroči spis njegov vladi s pristavkom, da je dobro jedro, in res poterjena za šolsko knjigo pride na svetlo: 11) **Geschichte des Herzogthums Krain, des Gebiethes von Triest und der Grafschaft Görz.** Wien, k. k. Schulbüch. Verschleiss. 1809. 1812. 8° S. 58. — Knjiga ta je spisana sicer v nemškem jeziku, toda s slovenskim peresom in — sercem, po dobrih virih, ki se ob strani naznanjajo. Po Vodnikovi smerti jo je prof. Richter pomnožil do l. 1820 in natisnjena spet v zalogi